

najveće dobrote? Zar se to srce usprkos svih svojih slabosti neće nastojati vinuti do neizmjerne dobrostiva Boga, zar neće svim pouzdanjem ići prema njemu?

Ako svećenik shvaća psalme, naći će u njima obilje duhovne okrepe svakog dana. To je zbilja neprocjenjivo blago koje nam je Gospodin poklonio, kao što je neprocjenjivo blago i sve ono drugo što nam se udostojao objaviti. Grehota bi bila, i to velika, kad ne bismo ušli u trag tome blagu, kad bismo ga ostavili neiskorištena, kad bismo ga zemarili.

Nama se, eto, nameće potreba i s ove druge strane da svestrano proučimo psalme i da ih nastojimo što bolje razumjeti.

ZAKLJUČAK

Sa psalmima svećenik dolazi u dodir svakog dana, i to po više puta na dan. Rekao bih da je sv. Crkva njemu stavila u ruke čitavo Sv. pismo da ga proučava, da ga shvati i da se s njim okoristi, a onda da ga može i drugima tumačiti, i druge upućivati u čitanje Sv. pisma i drugima omogućiti da se i oni s njim koriste. Ali, eto, ona mu je dala u ruke psaltir na jedan poseban način, otuda također i dužnost za njega da ga i na jedan poseban način upozna.

o. Ivan ŠTAMBUK

PSALM 99 (100)

Naslov: Pjesma zahvalnica uz glazbala.

Pjesma uz glazbala je liturgijska oznaka koja označuje da su Psalam imali pjevati izabrani hramski pjevači u liturgijskoj uporabi uz pratnju glazbala, kako smo to više puta naglasili. A *Pjesma zahvalnica* označuje vrst Psalma i odnosi se na njegov sadržaj. Prema ovoj oznaci Psalam je spjevan u znak zahvale Jahweh-u za neko veliko dobročinstvo.

Uzmemo li u obzir, da se u 1b — 3 r. govori o proglašenju Jahweh-a kraljem, a da se u 4 — 5 r. ističe Jahweh-ova dobrota i milosrđe, neće biti teško zaključiti, da se radi o proglašenju Jahweh-a kraljem nakon povratka iz Babilonskog sužanjstva prigodom posvećenja ponovno sagrađenog hrama; i da je prema tome Psalam spjevan istom prigodom kojom su spjevani Psalmi 95 (96) i 97 (98).

Sva su ova tri Psalma pjesme zahvalnice Yahweh-u za milost oslobođenja, i u svima trima se pjeva o proglašenju Yahweh-a kraljem, ali ne pod istim vidom. U Ps. 95 (96) i 97 (98) Psalmista pozivlje Israelce da u znak zahvalnosti proglase Yahweh-a kraljem. U ovom ih potiče da shvate veliku milost koju im je Yahweh iskazao, kad je pristao da ponovno bude izabran za njihova kralja i da mu na njoj zahvale. Psalam, dakle, ne ističe toliko činjenicu ponovnog proglašenja Yahweh-a kraljem koliko zahvalnost koju Israelci duguju svome Bogu za to što ih je ponovno uzeo pod svoju upravu i zaštitu, jer će upravo iz te činjenice proisteci najveće blagodati za narod. U ovom smislu Psalmu vrlo dobro pristaje naslov: *Pjesma zahvalnica u znak priznanja za primljena dobročinstva*, što sve označuje hebr. riječ *tôdâ(h)*, priznanje i zahvala.

Psalam spada među Psalme posvećenja, jer ističe njegovo značenje za budući život Israelskog naroda; pjeva, drugim riječima, o istini, koja je usko povezana sa svečanošću samog posvećenja.

RED 1b — 3.

1b. *Uzvikujte Yahweh-u svi Izraelci, **

2. *Priredite mu velike svečanosti, vi, njegovi službenici! * Radosno kličući uđite (svi) k njemu u svetište!*

3. *Uzmite na znanje: „Yahweh je poprimio svoje božansko dostojanstvo, * on nas je uspostavio, mi smo njegovi.“ — Njegov narod i njegova pastva —*

1b — 2. „Uzvikujte Yahweh-u svi Izraelci, priredite mu velike svečanosti, vi, njegovi službenici.“ Psalmista opisuje kratkim crtama svečano proglašenje Yahweh-a kraljem, koje je izvršio sav narod s levitima i svećenicima pred samim svetištem u Jerusalemu. Narod uzvikuje: „Živio Yahweh kralj!“, a leviti i svećenici nastoje što doličnije proslaviti svojim umjetničkim pjevanjem i svojom svećeničkom ulogom sam obred proglašenja.¹⁾

1) »Uzvikujte Yahweh-u«. U izvorniku imamo nama već dobro poznati glagol *hari'u*, koji je označivao viku i galamu pred bitkom ili masovno slavlje jubilejske svečanosti, a onda i masovno slavlje svečanosti proglašenja kraljem. — Glagol se nalazi u imperativu, ali to ne znači da se radi stalno o pozivu na slavlje, nego bi moglo biti da Psalmista samo žilje opisuje obred proglašenja Yahweh-a kraljem, kako smo to istakli u noti na 4. r. Ps. 97 (98).

„Radosno kličući uđite (svi) k njemu u svetište.“ Iza kako su svečano proglasili Yahweh-a svojim kraljem, narod i službenici svetišta ulaze u hram, da s veseljem iskažu počast novo izabranom kralju svojim klanjanjem pred njim i da mu obećaju posvemašnju pokornost.²⁾

3. „Uzmite na znanje“: „Yahweh je poprimio svoje božansko dostojanstvo, * on nas je uspostavio, mi smo njegovi. — Njegov narod i njegova pastva.“ — Poslije nego je opisao obred proglašenja Yahweh-a kraljem Psalmista stavlja pred oči svojim sunarodnjacima veliko značenje tog događaja za sam narod. Istina je, veli on, Yahweh je obredom posvećenja na novo podignutog svog hrama i ponovno uspostavljenog svog javnog i svečanog štovanja opet poprimio svoje božansko dostojanstvo koje je nekoć imao u svom narodu, time je i ponovno dobio svoj ugled koji je nekada uživao među poganskim narodima; ali je on i ponovno pristao da upravlja svojim narodom i da bude njegovim vladarom, da vodi posebnu brigu o njemu, da ga štiti i brani. Pristao je ponovno da mi budemo njegov izabrani narod,

---

»Svi Israelci«. Doslovno: »Sva zemljo«. Radi se o određenoj zemlji, tj. o Palestini. A onda je zemlja stavljena metonimički za njezine stanovnike.

»Priredite mu velike svečanosti, vi, njegovi službenici.« Doslovno: »Služite Yahweh-u, ili štujte ga s radošću«. Riječ smo Yahweh izostavili, ili bolje reći namjesto nje stavili zamjenicu mu, jer u našem jeziku ne zvuči najbolje dvaput ponovljena riječ Yahweh, koja je inače i u izvorniku stavljena samo radi mjere stiha. Namjesto **služite s radošću** stavili smo **priredite velike svečanosti**. Riječ 'abad označuje bogoštovlje kojim su svećenici i leviti častili Yahweh-a. To je bogoštovlje, prema mišljenju psalmiste, bilo popraćeno s vanjskom radošću ili s velikim svečanostima, s igrama i sa žrtvenim gozbama, jer se vanjska radost očituje upravo u svečanostima, kako smo to više puta istakli. Izraz **častite ga velikim svečanostima** znači: održite mu ili priredite mu velike svečanosti.

»Vi, njegovi službenici«. Ove se riječi ne nalaze u tekstu, ali se moraju podrazumjeti, jer se prema riječi 'abad radi o bogoštovlju, koje su svećenici i leviti iskazivali Bogu.

2) »Radosno kličući uđite (svi) k njemu u svetište«. Riječ **svi** ne nalazi se u izvorniku, i ona nije potrebna, jer je jasno da će nakon proglašenja Yahweh-a kraljem svi sada, i narod i službenici, ući u svetište, da iskažu počast njemu, koji se je tu nalazio. Mi smo je stavili radi veće jasnoće.

»K njemu u svetište«. Doslovno: »Preda nj«. U hramu se je Bog smatrao fizički prisutan i tu su imali ući Israelci da mu iskažu svoje počasti koje bi inače iskazivali i pred prisutnim zemaljskim kraljevima.

njegova posebno izabrana zajednica među svim ostalim narodima kao nekoć. Time nas je opet uspostavio i uzdigao nad sve ostale narode i na osobiti način nad svima ostalima počastio, ukoliko nam je odredio mnogo uzvišeniju sudbinu i plemenitije ciljeve nego li njima svima.³⁾

U prvom dijelu (1b — 3) Psalmista ističe blagodati koje će narod imati uslijed proglašenja Jahweh-a kraljem; on će time postati ponovno njegov izabrani narod kao što je bio i nekada.

4. *Uđite na njegova vrata s pjesmama zahvalnicama, * u njegove trijemove s pohvalama.*

— *Odajte mu priznanje, blagoslivljajte njegovo ime: —*

5. *„Yahweh je dobar, * njegova blagonaklonost traje do vijeka!“*

— *„Ostaje vjeran svojim obećanjima za sva pokoljenja!“*

4. „Uđite na njegova vrata s pjesmama zahvalnicama, * u njegove trijemove s pohvalama.“ Poslije nego je protumačio veliko značenje proglašenja Jahweh-a kraljem za sam narod Psalmista sada pozivlje sve Israelce da uđu u hram, i tu pred nazočnim Bogom priznaju da im je učinio veliku milost kad ih nakon njihovih nevjernosti nije odbacio, nego eto opet primio za svoj najovlašteniji i najmiliji

3) »Uzmite na znanje«. Značajno je da Psalmista ne upotrebljava riječ **priznajte** ili **proglasite** nego **de'û** uzmite na znanje. Jasno je, da on ne misli prikazati kako su Israelci i službenici svetišta izabrali Jahweh-a za svoga vladara, nego nastoji podvući veliku blagodat koja proističe iz činjenice da je Jahweh postao ponovno kraljem svoga naroda.

»Yahweh je poprimio svoje božansko dostojanstvo«. Doslovno: »Yahweh je postao Bog«. Yahweh je od vijeka pravi Bog, ali nije uvijek bio čašćen na zemlji svečanim bogoštovljem kao pravi Bog, a potom nije uvijek ni bio priznat kao pravi Bog. Čim je počeo biti čašćen javnim i svečanim štovanjem kao pravi Bog, postao je u nekom smislu Bog među ljudima, tj. ljudi su ga priznali za pravoga Boga. Mi smo nastojali izraziti što jasnije ovu misao Psalmiste, pa smo se malo udaljili od slova. — Ove nam riječi pružaju dovoljan dokaz da je proglašenje Jahweh-a kraljem bilo neodjeljivo od uspostavljanja javnog i svečanog štovanja prigodom posvećenja hrama.

»On nas je uspostavio«. Čim je Yahweh poprimio javno i svečano štovanje u Jerusalemu i time bio proglašen kraljem, bilo je jasno da on uspostavlja ponovno državu i kraljevstvo svoga naroda, jer jedino ukoliko vlada i kraljuje njegov narod vlada i kraljuje on preko njega.

narod; hoće da mu zahvale na njoj kako se dolikuje, i da ga uzveličaju hvaleći njegovu moć, a još većma njegovu dobrotu.⁴⁾

„Odajte mu priznanje, blagoslivljajte njegovo ime.“ Israelci moraju priznati, da je Bog zbilja bio nepojmljivo dobar i milosrdan prema njima, i da ih zahvaljujući jedino njegovoj dobroti i milosrđu nije nestalo kao Izabranog naroda. Oni mu moraju zahvaliti na tolikoj dobroti i milosrđu i blagoslivljati njegovo ime kao što se blagoslivlje ime najvećeg dobročinitelja.

5. „Yahweh je dobar, * njegova blagonaklonost traje dovijeka!“ — Ostaje vjeran svojim obećanjima za sva pokoljenja! — Ove riječi sačinjavaju onu kratku pjesmu pohvalnicu i zahvalnicu na koju je Psalmista pozvao Israelce u gornjem retku, i koju su oni imali pjevati u hramu, izljevajući svoje osjećaje harnosti i zahvalnosti pred prisutnim Yahweh-om, što se je udostojao da ih ponovno primi za svoj izabrani narod.⁵⁾

U drugom dijelu (4 — 5) Psalmista iznosi glavni cilj svoje nadahnute pjesme: Israelci moraju biti jako zahvalni Yahweh-u zato što ih nije odbacio nego ih je ponovno primio za svoj izabrani narod. Oni mu stoga moraju iskazati svoju zahvalnost javno i svečano sada prigodom posvećenja ponovno uspostavljenog hrama.

Iz proučavanja samoga Psalma jasno proističe da je Yahweh proglašen kraljem i to prigodom svečanog uspo-

4) »S pjesmama zahvalnicama«. U izvorniku imamo ponovno riječ **toda(h)** koju smo imali u naslovu i koja označuje pjesmu, kojom se priznaje primljeno dobročinstvo i zahvaljuje na nj.

5) »Njegova blagonaklonost traje dovijeka«. Psalmista misli istaknuti da se Yahweh-ov stav milosrđa prema israelskom narodu nije nikada izmijenio: otkako je jednom odlučio da će se smilovati Israelu na poseban način među svim narodima nije nikada promijenio svoje odluke i uvijek će pokazati prema tom narodu onu svoju istu dobrotu koju mu je pokazao u početku, mada se je on iznevjerio svome Bogu i pokazao se nedostojnim njegove osobite dobrote.

»Ostaje vjeran svojim obećanjima za sva pokoljenja«. Doslavno: »Njegova je vjernost u obećanjima za sva pokoljenja«. Psalmistova je misao očita: nevjernost i nedostojnost Israelskog naroda nije spriječila Yahweh-a da ispuni svoja obećanja koja je zadao očima i tom narodu. Tu je nepobitni dokaz: mjesto da uništi grešni narod kako je eto bio zaslužio, on ga je oslobodio i opet mu povratio čast i moć. Obećanja, dakle, zadana Israelu neće se nikada povući, ona će se jednog dana stalno i potpuno ostvariti.

stavljanja njegova javnog štovanja u Jerusalemskom hramu prema riječima 3. r. „Yahweh je poprimio svoje božansko dostojanstvo“ koje se mogu odnositi samo na uspostavljanje svečanog i javnog štovanja, kako smo iznijeli gore u tekstu. — Ali je također jasno, da Psalmista nastoji istaknuti kako je upravo time i izraelski narod postao pravi Božji narod, narod pod izravnom upravom Božjom. Oslobođenje je upravo ovom činjenicom dobilo svoje pravo i najveće značenje, doseglo je svoj vrhunac, i s ovom je činjenicom konačno bilo dovršeno. Također je jasno da Psalmista potiče Israelce, da shvate u pravom svjetlu tu veliku blagodat, o kojoj će ovisiti sve ostale blagodati koje će oni primiti od Gospodina, jer će se on vladati prema njima uvijek sa stanovišta da su oni njegov izabrani narod.

Ne može također biti nikakve sumnje da se ne radi o svečanosti posvećenja iza povratka, jer se ističe dobrota Božja, njegovo milosrđe i njegova vjernost zadanim obećanjima prema izraelskom narodu, dapače se pozivlje Izraelski narod da upravo hvali i slavi Yahweh-a radi dobrote, milosrđa i vjernosti koju mu je iskazao; a to se ne može odnositi nego na milost oslobođenja.

Psalam ima svoje mesijansko značenje: Bog se vječito zauzima za svoj narod. To će se ostvariti potpuno samo kod kršćanskog naroda. Njega Bog neće nikada duhovno napustiti, nego će navijeke s njim upravljati i vazda će se brinuti za njegovo dobro čim ga je jednom oslobodio od ropstva grijeha svojom Božanskom moći.

Kako vidimo u gornjem rasporedu teksta Psalam se sastoji od četiri retka. Svaki redak ima svoja dva paralelna dijela više jedan treći dio, koji nije paralelan s prva dva, niti ima svoga posebnog paralelnog dijela, već uglavnom ponavlja u sažetijem obliku i nešto jasnije misao prvih dva dijela. Ova nas činjenica upućuje na zaključak da su psalam pjevala dva kora: prvi bi kor pjevao prva dva dijela, a drugi bi kor poput jeke ponavljao i potvrđivao misao prvog kora svojim trećim dijelom retka. Zamislimo li pjevanje ili recitaciju psalma na ovaj način, vidjet ćemo da je on ritmički sastavljen vrlo skladno i da se ističe vrlo lijepim vanjskim pjesničkim oblikom, a i da mu misao teče glatko i logički.

U ovom Psalmu nemamo posebnog zaključka, jer u stvari svaki redak ima svoj zaključak, pa zato ne treba onaj na kraju za čitavi psalam.